

Våldsrisk vid missbruk och psykisk sjukdom

STEFAN SANDSTRÖM 2024

WWW.SPFAB.SE

Psykisk sjukdom och missbruk (referenser, se Sandström 2019)

Personlighetsstörningar: 50-90 %

- Av dessa har 75 % mer än en personlighetsstörning

Ångestsyndrom 30 %

Depression och bipolaritet ca 30 %

Psykos 20-25 %

PTSD mer än 50 %

Anknytningsstörningar = vanligt

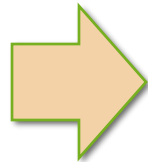
ADHD 5 x vanligare vid alkoholism, 10 x vanligare vid narkomani

Missbruk är självmedicinering

Samsjuklighet:

- Psykisk störning
- Anknnytningsstörning
- Trauma
- ADHD

Självmedicinering

Missbruk

Droger och kombinationer av droger

Alkohol (förekommer vid 85% av allt kriminellt våld).

Anabola steroider

Rohypnol (flunitrazepam)

Andra bensodiazepiner (Sobril Valium m.fl.)

GHB (gammahydroxybutyrat) GBL
(gammabutyrolakton) Butandiol.

SSRI-preparat (Fontex, Cipramil m.fl.)

Socker

Psykisk störning

Psykosproblematik

- 10-15 % överrisk för våldsamhet.
- Akuta paranoida skov.
- Akuta maniska skov.
- Paranoida schizofrenier med aggressiva innehåll.
- Schizofrena som blir skrämda (paranoida processer).

Personlighetsstörningar

- Viktigaste diagnostiska riskgruppen.
- Innefattar de största riskgrupperna (kriminella och missbrukare)

Substansmissbruk och våld

Substansmissbrukare och kriminella står för det allra mesta våldet i samhället.

Mer än 50 % av allt våld begås av kända alkoholmissbrukare.

Lågaffektivt
bemötande i akuta
situationer

Paranoiskt konfliktmönster

Reaktion på: Hot

"Het potatis": Rädsla

Mekanism: Vara tuff/
skrämma

- trappa upp aggressivitet över rädsla

Dynamik: paranoisk

Upptrappning genom att
skrämmas, "chickenrace"

Nedtrappning genom trygghet.

Sadistiskt konfliktmönster

Reaktion på: 'Svaghet'

"Het potatis": Vanmakt

Mekanismer:

- Söker dominans över 'svaga', underkastar sig 'starka'.
- Söker gränser

Dynamik: Sadomasochistisk

Upptrappning genom att visa svaghet/vara undfallande.

Nedtrappning genom tydlig gränssättning.

Narcissistiskt konfliktmönster

Reaktion på: upplevelsen av kränkning

"Het potatis": Skam, värdelöshet, bristande självkänsla.

Mekanism: Hävda sin "storhet" aggressivt

Dynamik: narcissistisk

Upptrappning genom kränkning eller förringande.

Nedtrappning genom korrekt och respektfullt beteende.

Rättshaveristiskt konfliktmönster

- *Reaktion på*: Förnekande
- *"Hetpotatis"*: Verklighetsuppfattning. (Vem har rätt?)
- *Mekanism*: Samlar på sig 'oförrätter' och 'exploderar'.
- *Dynamik*: Paranoid, narcissistisk och schizoid.

Upptrappning genom förnekande, defensivt agerande.

Nedtrappning genom korrekt bemötande, respekt.

Instrumentellt konfliktmönster

- *Reaktion på:* Brist.
- *"Het potatis":* Vara en 'loser'.
- *Mekanism:* Använder våld & hot för att få det man vill ha.
- *Dynamik* Psykopatisk.

Mönstret hanteras genom att ge efter då man är i underläge och sedan vidta åtgärder (polis m.m.)

Bemötande i konfliktsituationer

Inbjud till:

- Trygghet
- Respekt
- Delaktighet

Undvik att vara:

- Skrämmande
- Kränkande
- Maktfullkomlig

Särskilda förhållningssätt gäller vid bemötande av sadistiska konfliktmönster.

Konfliktmönster:

Paranoiskt

- Trappar upp ilska över rädsla

Sadistiskt

- Sadistiskt kontrollbeteende för att trappa upp makt över vanmakt

Narcissistiskt

- Konkurrens om vem som är bäst, störs o vackrast

Rättshaveristiskt

- Samlar på sig oförrätter tills droppen kommer som får bågaren att rinna över.

Instrumentellt

- Hot o våld som ett sätt att få det man vill.

Utagerande

- Att agera på en asocial impuls:
 - Utan hämningar
 - Utan eftertanke

Skillnad mellan *utagerande* och "*gränslöshet*"
Vid flashbacks sker ingen medveten reflexion före handlingen. Vid gränslöshet sker reflexion innan.

Arbetskyddsstyrelsens kungörelse med föreskrifter om åtgärder mot våld och hot om våld i arbetsmiljön

Arbetsgivaren ska utreda risker för hot och våld i arbetsmiljön samt vidta de åtgärder som föranleds av detta.

Arbetet ska ordnas så att risk för våld eller hot om våld så långt som möjligt förebyggs.

Det ska finnas särskilda säkerhetsrutiner som är kända av alla arbetstagare. Dessa ska hållas aktuella.

Arbetstagare ska ha tillräcklig utbildning och instruktioner för att kunna utföra arbetet på ett betryggande sätt.

Där risken för hot och våld är återkommande ska arbetstagare ha tillgång till särskild handledning.

Lokaler ska utformas och utrustas så att hot och våld förebyggs.

Arbetstagare ska kunna kalla på snabb hjälp. Larm ska finnas. Funktionskontroller och larmövningar ska genomföras regelbundet.

Vid påtaglig risk för våld eller hot om våld får arbetsuppgift ej utföras som ensamarbete.

Tillbud ska utredas och dokumenteras. Åtgärder ska vidtagas